

Tammikon mukaan ääriivasemmistolaisten toiminta on vähentynyt sitten 1990-luvun. Anarkistinen toiminta ja eläinaktivismi saavat tosin ajoittain väkivaltaisia muotoja. Kyse on lähinnä vahingonteoista, jotka saattavat aiheuttaa vaaratilanteita myös ihmisille. Esimerkkinä mainitaan Eläinten vapautusrintaman vuonna 2016 tekemä isku linja-autoyhtiö Pohjolan Matkan varikolle, jossa poltettiin viisi bussia. Antifasistit ovat puolestaan olleet valmiita käyttämään fyysistä väkivaltaa erityisesti äärioikeistolaisia vastaan. Tekijä katsoo, että myös #metoo -liikkeessä on äärimmäisiä puolia, jotka saattavat joissain tapauksissa heijastua väkivaltaan ja vainoamiseen.

Poliittinen väkivalta on monimutkainen yhteiskunnallinen ilmiö, joten sen torjuminen ja vähentäminen on vaikeaa. Tammikon mukaan eriarvoistumisen torjunta ja osallisuus-

den lisääminen ovat hyviä ehkäisykeinoja. Avainasemassa on luottamus yhteiskuntajärjestelmän ja viranomaisten oikeudenmukaisuuteen. Tekijän mielestä erityisesti Suomessa asuvat muslimit tulee saada luottamaan tähän. Tasa-arvoiseksi koetussa yhteiskunnassa ääri-liikehdintää esiintyy vähemmän, minkä vuoksi hyvinvointivaltion säilyttäminen ja kehittäminen kannattaa.

Teemu Tammikon tutkimus on tasapuolinen, kiihkoton esitys vaikeasta aiheesta. Teos on jaettu viiteen päälukuun sekä loppupäätelmiin. Pääluvut ovat omia kokonaisuuksiaan, joten niiden välillä on hiukan toistoa. Se ei kuitenkaan ole kovin häiritsevää. Kirjan aihe on todella ajankohtainen.

Mikko Kosunen

FM, erikoistutkija, Työväen Arkisto

Diktaattori-Stalin

Oleg V. Hlevnjuk: *Stalin: Diktaattorin uusi elämäkerta*.
Otava, Helsinki 2019. 465 s. ISBN 978-951-1-34795-8

Stalin on ollut hyvin suosittu hahmo tunnettujen historioitsijoiden parissa 2000-luvulla: häntä ovat tulkinneet uusien aineistojen pohjalta Dmitri Volkogonov, Robert Service, Simon Sebag Montefiore, Oleg V. Hlevnjuk, Sheila Fitzpatrick ja Stephen Kotkin. Viimeaikaisesta Stalin-tuotannosta suomeksi ovat päätyneet Montefioren *Nuori Stalin* ja nyt moskovalaisen Hlevnjukin *Stalin: Diktaattorin uusi elämäkerta*, jonka venäjänkielinen versio ilmestyi vuonna 2015. Oli jo aikakin saada päivitystä Isaac Deutscherin poliittiseen elämäkertaan ja Edvard Radzinkin ”arkistopaljastukseen”.

Hlevnjukin kirja keskittyy ajanjaksoon 1920-luvun lopusta Stalinin kuolemaan maaliskuun alussa 1953, Stalinin valtakauteen. Pääpaino on Stalinin toiminnassa vallan saamiseksi itselleen ja pitämiseksi omilla käsissään. Hlevnjukin mukaan tämä ohjasi kaikkia muita Stalinin toimia. Valtaan nousu kytkytyi kuitenkin

kin talouspolitiikkaan, joten kirjassa on käsitelty laajasti maatalouden kollektivistointia ja sen seurauksia. Sen sijaan maan teollistaminen jää mainintaan tehottomuudesta. Stalinin toimintaa sotavuosina käsitellään muiden Stalin-elämäkertojen tapaan laveasti. Hlevnjuk on myös eritellyt sodanjälkeisen ajan kurinpito- ja taloudellisia kampanjoita. Stalinin vallan keskukset – Kremlin toimisto, elokuvateatteri ja lähidatsa – tulevat nekin selkeästi esille.

Kirjassa kerrotaan myös Stalinin lapsuudesta, nuoruudesta, vallankumoukselliseksi tulosta sekä puolueurasta ennen vuotta 1917 – varsinkin karkotukset on kirjattu tarkkaan. Sen sijaan siinä ohitetaan lyhyesti Stalinin toiminta heti vallankumouksen jälkeen samoin kuin Leninin kuoleman jälkeiset valtakamppailut. Myös Stalinin arviot kansainvälisestä tilanteesta ovat jääneet kotimaisen toiminnan varjoon. Kirjassa ei ole mitään Stalinin suh-

teesta Kommunistiseen internationaaliin eikä sodanjälkeiseen Kominformiin.

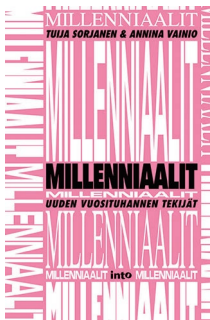
Hlevnjuk ei ole innostunut selityksistä, joiden mukaan ankara ja julma lapsuus tai kaukasialainen kulttuuri synnyttivät diktaattori Stalinin. Sen sijaan hän korostaa Venäjän autoritaarisuuden, imperialismin ja väkivallan kulttuurin merkitystä. Toisaalta Hlevnjuk katsoo Stalinin omaksuneen itsepäisen ja häikäilemättömän toimintatavan Leniniltä ja tottuneen sisällissodan aikana sumeilemattomuuteen. Hlevnjukin mukaan myös teoreettinen dogmatismi oli olennainen tekijä Stalinin hallinnon harjoittaman väkivallan taustalla. Hallinnon väkivaltatoimien mekanismien ja tuloksien erittelyssä Hlevnjuk on vahvimillaan. Samalla käy ilmi, miten aktiivisesti Stalin ohjasi eri puhdistustoimien täytäntöönpanoa.

Hlevnjuk pitää kirjassaan vahvasti kiinni ajatuksesta Stalinin yksinvallassa. Ajoittain

hän toki viittaa siihen, miten politbyroon muut jäsenet pystyivät hoitamaan asioita keskenään. Hän ei kuitenkaan mene niin pitkälle kuin Sheila Fitzpatrick, joka piti Stalinia ja hänen lähipiiriään ”tiiminä”. Hlevnjuk ei liioin tarkastele ulkoisia vaikutuksia Stalinin toimintaan yhtä selkeästi kuin esimerkiksi Stephen Kotkin.

Se, että Hlevnjuk sijoittaa kronologisesti etenevän tarkastelun lomaan kertomuksen Stalinin persoonallisuudesta ja valtajärjestelmästä viimeisten päivien taustaa vasten, ei tunnu kovin hyvältä ratkaisulta. Sen avulla toki välittyy myös kuvaa Stalinin terveydentilasta ja lomista, nais- ja lapsisuhteista, mutta ne olisi kannattanut kytkeä osaksi hänen toimiaan vallan pitämiseksi omissa käsissään.

Tauno Saarela
dosentti, Helsingin yliopisto

Muuttuvan tulevaisuuden äänet

Tuija Sorjanen ja Annina Vainio: *Millenniaalit: Uuden vuosituhatosen tekijät*. Into Kustannus, Helsinki 2020. 208 s. ISBN 978-952-351-071-5

Millenniaalit viittaa nykyisten noin kolmekymppisten ikäryhmään, joka tunnetaan myös Y-sukupolvena. Tuija Sorjasen ja Annina Vainion *Millenniaalit* rajaa määritelmän vuosina 1985–1995 syntyneisiin. Haastateltavana on 22 henkilöä, jotka edustavat sukupolvensa sitä osaa, jolla menee ainakin näennäisesti hyvin. Mukana on useita nuorisjärjestöjen puheenjohtajia sekä esimerkiksi yrittäjiä, taiteilijoita ja urheilijoita.

Kirja toteaa jo heti kättelyssä olevansa synkkä. Tulevaisuudennäkymät on poimittu suoraan haastatelluilta, ja lista on tosiaan lohduton: ilmastonmuutos, työelämän epävarmuus, hyvinvointivaltion alasajo, horjuva maailmanpolitiikka, eriarvoisuuden kasvu, ääri liikkeiden nousu. Valonpilkahduksiakin on, mutta ne ovat harvassa ja pieniä. Sukupolvea leimaa tunne siitä, että tulevaisuus on peruttu.

Haastattelut on toteutettu vuosina 2018–2019, ja kirja on ilmestynyt alkuvuodesta 2020, parahiksi koronapandemian alla. Sanna Marinin (s. 1985) valinta pääministeriksi ehti vielä maininnaksi mukaan.

”Älyttömiä asioita tapahtuu”, kiteyttää teatteriohjaaja Ruusu Haarla osuvasti maailmanpolitiikan nykyhetken ja tulevaisuudennäkymät. Suurinta mörköä, ilmastonmuutosta, käsitellään ensimmäisessä luvussa. Monet millenniaalit kertovat kokeneensa jonkinlaisen heräämisen maailman ja ympäristön tilaan. Joillekin se oli vuoden 2011 jytkyvaalit, toisille suon puolustaminen ylikansalliselta kaivosyhtiöltä.

Valtaosa teoksesta tarkastelee kuitenkin ilmastonmuutosta pienempiä ja henkilökohtaisempia uhkakuvia. Työelämän muutos on yksi niistä. Millenniaalin uraputki kulkee perus-